

Investeren in *kunst* is investeren in *ons allemaal*

Toekomstvisie – verkiezingen 2019

Foto *MartHaltentatief* © KAROLINA MARUSZAK

17 aanbevelingen

Kunst is schoonheid en betekenis. Verbeelding en reflectie. Fricatie en samenzijn. Kunst doet ons stilstaan bij wie we zijn en geeft ons inzicht in het perspectief van anderen. Kunst verstilt ons en schudt ons wakker. Het laat ons beter, meer en anders zien, voelen en begrijpen. Kunst is de voedingsbodem voor cultuur, identiteit en gemeenschap. Zonder kunst zouden ons onderwijs, onze zorg, onze economie, onze steden en dorpen er anders uitzien. Armer.

De Vlaamse overheid heeft decennialang geïnvesteerd in kunst. Steunde en stimuleerde de ambities van dit dynamische veld. Koos samen met de sector radicaal voor een fijnmazig systeem met vele soorten spelers, die elk onmisbaar zijn. Het resultaat: vakmanschap, expertise en innovatiedrang die inspireren tot ver buiten de grenzen. Zo hebben kunstensector en overheid onze maatschappij rijker gemaakt.

Toch moeten de kunsten het al meer dan tien jaar met minder doen. De besparingen van de afgelopen periode hebben de sector te veel onder druk gezet. Wat we jarenlang zorgvuldig opgebouwd hebben, kalft daardoor af. Kunstenaars en kunstwerkers betalen vandaag de tol van de ondergefinancierde werkomgeving. Wat kunstenbeleid betreft excelleert Vlaanderen intussen niet meer. Als we niet willen dat onze kunsten verder inboeten op performantie, bereik en draagkracht, is er dringend nood aan een herstellinvestering en vervolgens een optimalisatie van het budget met 25% voor nieuwe initiatieven.

Daarmee kunnen we volwaardig investeren in de kunstenaars en organisaties die Vlaanderen ondanks de besparingen op de kaart zijn blijven zetten. En kunnen we meer mensen een platform bieden, meer mensen betrekken en bereiken.

Om onze vraag concreet te maken presenteren we 17 aanbevelingen voor een toekomstig kunstenbeleid. Maar we vragen niet alleen. Ons engagement voor de komende jaren maakt onlosmakelijk deel uit van dit document. Het is onze visie op een maatschappij die nog vele jaren investeert in kunst. En zo in ons allemaal.

Kunst als investeringsdomein

Voorzie volwaardige financiering als motor van onze bedrijfsvoering

1

Een innovatieve, diverse en kwalitatieve kunstensector die de hele samenleving bereikt, bestaat enkel dankzij volwaardige overheidsfinanciering. Maar door de besparingen balanceren organisaties en kunstenaars op de rand van de volhoudbaarheid. Daarom moet het budget voor organisaties, projecten en individuele kunstenaars naar omhoog. Tegelijk moet de sector kunnen blijven vernieuwen: door structurele kansen te geven aan een generatie nieuwe makers en kunstwerkers en door nog bredere publieken aan te boren. Daarvoor is extra budgettaire ruimte nodig. Verhoog het totale budget door een herstellinvestering en vervolgens een optimalisatie van 25% voor nieuwe initiatieven.

2

Ondersteun ons verantwoord ondernemerschap

Als organisaties en projecten kunnen terugvallen op een volwaardige subsidie-enveloppe, hebben ze ook ademruimte om verantwoord te ondernemen. Optimaliseer de instrumenten voor aanvullende financiering zoals giften, crowdfunding, taxshelter, hangrecht en de aftrekbaarheid van kunstenaarskosten als beroepskosten. Stimuleer intersectorale partnerschappen. Geef de kunstensector toegang tot innovatiemiddelen en instrumenten die ondernemerschap aanjagen, zoals de kmo-portefeuille.

Waarborg een vrije kunstenpraktijk

3

Om kunst te maken moet de werkomgeving onvoorspelbaarheid, meerduidigheid, autonomie en creatieve vrijheid faciliteren. Geef kunstensector en kunstenaars voldoende tijd, maar ook mentale, fysieke en financiële ruimte voor een vrije kunstpraktijk, en zorg voor een goede omkadering.

Meerstemmige kunst: door, met en voor iedereen

Laat iedereen deelhebben aan kunst

4
Investeer in de productie van een meerstemmig en kwalitatief aanbod. Zo kan iedereen deelhebben aan kunst: als maker en als publiek. Stimuleer de sector in zijn vernieuwende omgang met participatie. Financier elk type van kwaliteitsvol participatief werken in de kunsten en de audiovisuele sector op volwaardige en structurele basis.

5 Breng het kunstenaarsaanbod dicht bij iedereen

Kunst wil niet in een ivoren toren zitten. Of in een gouden kooi. Het is dus logisch dat de overheid de voorwaarden schept zodat ons werk iedereen kan bereiken binnen én buiten de bestaande culturele infrastructuur. Dat betekent: voldoende plekken om kunst te presenteren, budgetten die een kwaliteitsvolle programmering mogelijk maken, ook binnen het decreet Bovenlokale cultuurwerking.

6 Geef kunsten een volwaardige plek in het onderwijs

Onderwijs is er voor iedereen. Het is bij uitstek de plek om jonge en leergierige mensen te laten proeven van alles wat onze maatschappij te bieden heeft: van wetenschap, technische vaardigheden, zorg, geschiedenis, taal, wiskunde. En ook van kunst. Schep daarvoor de juiste inhoudelijke kaders: investeer in artistieke geletterdheid op school en stem de eindtermen en leerplannen erop af. Geef scholen, kunstorganisaties en culturele partners voldoende middelen om volwaardige partnerschappen aan te gaan.

7 Maak van de openbare omroep een partner voor de kunsten

De openbare omroep speelt een sleutelrol in het deelhebben aan kunst. Veranker het Cultuuroverleg daarom in de beheersovereenkomst met de VRT.

De kunsten als werkplek

8 Investeer in de werkplek van morgen

Reduceer de complexiteit in de arbeidswetgeving. Stimuleer en ondersteun kleinschalig en flexibel werkgeverschap. Geef jonge generaties de kans om in te stromen naar het werkgeverschap. Vergeet de middelen niet: enkel met een degelijke financieringsbasis kunnen werkgevers structurele tewerkstelling garanderen en de negatieve kanten van flexibilisering tegengaan. Zorg ervoor dat de subsidie-enveloppe rekening houdt met de indexering van de lonen en de baremieke stijging van de loonkost. Geef ook beoordelaars en controleurs inzicht in statuten en verloningen, zodat ze correcte besluiten kunnen maken.

9 **Versterk de kunstenaar**
Zonder kunstenaar geen kunst. Toch belanden veel kunstenaars vandaag in de precariteit. Hun positie en die van kunstwerkers moeten versterkt worden: op sociaal, juridisch, financieel en fiscaal vlak, beleidsdomeinoverschrijdend en met een betere afstemming tussen het Vlaamse en federale niveau. Voorzie een equivalent van minstens 15% van het budget voor projecten en beurzen, zodat kunstenaars genoeg middelen in handen krijgen om hun positie te verbeteren. Optimaliseer en vernieuw het kunstenaarsstatuut, op basis van langetermijnonderzoek naar tewerkstelling in de sector. Behoud de sociale bescherming van het kunstenaarsstatuut, maar maak er een statuut van voor werkenden, niet voor werklozen.

10 Zet in op welzijn

Tevreden mensen leveren goed werk. Ondersteun de sector in zijn ambitie om van integriteit, fair practices, cultural governance en duurzaamheid een speerpunt te maken. Zo ontwikkelt de sector een charter fair practices: erken dat formeel en beloon wie ernaar handelt. Zet ook in op dynamische loopbanen: iedereen moet de kans krijgen een volledige loopbaan uit te bouwen en zijn talenten blijvend te ontwikkelen.

11 Stimuleer sociaal overleg

Sociale innovatie op de werkvloer begint bij overleg. Ondersteun de sociale partners bij een autonoom, dynamisch en innovatief sociaal overleg dat de principes van transitie omhelst en freelancers betreft bij het uitwerken van sectorale afspraken.

12 Zet VIA verder

Continueer de overheidsinspanningen in het kader van de Vlaamse Intersectorale Akkoorden (VIA). Die hebben een positief effect op de arbeidsomstandigheden en koopkracht in de sector.

Kunst en beleid

13 Voer een consequent beleid, afgestemd op andere beleidsniveaus en -domeinen

Beleidsmakers hebben vele kaarten in handen om onze kunsten te laten bloeien. Door het beleid op lokaal, regionaal, federaal en Europees niveau af te stemmen op de dynamiek in de sector. Door het Kunstendecreet kwalitatief uit te voeren: met volwaardige budgettering van alle instrumenten, met speciale aandacht voor projecten en beurzen. En door de regie over de financiering van de kunsten op Vlaams niveau te houden.

Zet in op een kwalitatief beoordelings- en beslissingsproces

14

Dat publieke middelen met zorg besteed worden is niet meer dan logisch. Verhoog daarom de vakkennis en sectorexpertise bij voorzitters van beoordelingscommissies, beoordelaars en administratie. Draag zorg voor het kunstenlandschap: blijf streven naar een gezonde balans tussen alle spelers op vlak van grootte, discipline en functie.

15

Laat de vorm de inhoud volgen

Efficiënt data verzamelen en ontsluiten en inzetten op planlastvermindering zijn goed voor overheid én sector. Zet verder in op digitale systemen die de eigenheid van de sector beter vatten en verhoog hun performantie.

Kunst en internationalisering

Denk internationaal

16

Kunst stopt niet aan de grenzen. Maar vaak is internationale regelgeving een belemmering voor de internationale mobiliteit van onze professionals. Stem daarom de inspanningen van de Vlaamse, federale en Europese overheden, van de administraties, steunpunten en andere sectoren zoals toerisme beter op de kunstensector af. Formuleer een duidelijke visie op de centrale plek van kunst in Europese subsidies als Creative Europe en Interreg. Zorg er daarnaast voor dat de regelgeving over detachering, de bedrijfsvoorheffing buitenlandse artiesten en de visa- en vergunningenprocedures het toeren en samenwerken niet hinderen. Ondersteun de sector bij de uitvoering van Europese regelgeving, en sluit waar nodig bilaterale akkoorden om ongewenste neveneffecten te vermijden.

Kunst en infrastructuur

17

Ontwikkel een visie op culturele infrastructuur

Ontmoetingsplek, open huis, vlaggenschip, uithangbord, werkplaats en creatieve hub. Culturele infrastructuur kan het allemaal zijn. Het verdient daarom een transparant, visionair en duurzaam masterplan, vertrekkend van een nulmeting en met aandacht voor de inhaalbeweging die nodig is voor de beeldende en audiovisuele kunsten. Maak daarbij gebruik van het tienpuntenprogramma uit het SARC-advies 'Bouwen aan culturele ruimtes'. Voorzie structureel meer middelen voor investeringen en duurzaamheid. Organiseer in de regelgeving, de beoordeling en de toekenning van structurele subsidies voor organisaties een transparant onderscheid tussen artistieke werkingsmiddelen en middelen voor infrastructuur.

Ons engagement

Kunst als investeringsdomein

De kunstensector is bij uitstek een creatieve koploper. Altijd op zoek naar frisse ideeën, creatieve werkwijzen en kruisbestuivingen. Zo realiseren we transitie – onmisbaar in een samenleving die voortdurend in beweging is. Op artistiek vlak, want wij maken het erfgoed en het repertoire van morgen. Maar ook op de werk-

floer. Dat willen we blijven doen. We tekenen nieuwe tewerkstellingsmodellen uit en zijn een performante internationale partner. Bovendien streven we altijd naar financiële gezondheid. We blijven investeren in de optimalisering van onze financiering via verschillende kanalen. Zonder daarbij te raken aan de eigenheid van onze creaties.

Meerstemmige kunst: door, met en voor iedereen

Of het nu barok of turbofolk is, slam of sonnet, power moves of arabesques, aerosol of olieverf: kunst is meerstemmig. Traditie én vernieuwing, klassiek én hedendaags: de kunsten bieden een divers aanbod waar vele groepen aan kunnen deelhebben. Ons doel: iedereen, jong en oud, op een laagdrempelige en kwaliteitsvolle manier laten deelhebben aan kunst, vlakbij huis. Voor wie vandaag al kunstliefhebber is en voor iedereen die het nog kan worden. In het theater en het museum, maar ook op school en in de openbare ruimte. Makers, genietters en publieken: we willen ze allemaal betrekken, op alle mogelijke manieren: via publieksdeelname, toeleiding, publiekswerking, talentontwikkeling,

sociaal-artistieke trajecten, kunsteducatie en co-creatie. Onze knowhow op vlak van participatie stellen we graag ter beschikking aan spelers buiten de kunstensector. We zetten verder in op partnerschappen met onderwijs en media en willen samen zoeken naar manieren om inhoudelijke en praktische drempels weg te nemen. En om goede praktijken uit te wisselen, werken we samen met verschillende relevante spelers, zoals Cultuurconnect, Cultuurloket, Demos, Kunstenpunt, Poppunt, Publiq, Sociare, het Sociaal Fonds Podiumkunsten, het Steunpunt voor Bovenlokale Cultuur, het Vlaams Audiovisueel Fonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren.

De kunsten als werkplek

Transitie en het nieuwe werken zijn al volop praktijk in de kunstensector: we werken flexibel en in binnen- en buitenland. Geen wonder dat we al lang, samen met de overheid, wettelijke kaders helpen ontwikkelen die onze dynamiek het beste ondersteunen. Met aandacht voor sectorspecifiek ondernemerschap, in- en uitstroom, werk-leven-balans, integriteit en levenslang leren. Daarnaast gaan we op zoek naar manieren om de druk van de ketel te halen. Want door het hoge engagement van onze kunstenaars en kunstwerkers, door de afwijkende werktijden

en het hoge projectmatige karakter van ons werk worden we geconfronteerd met een hoge herstelneed. Daarom ontwikkelen we met oKo een charter met richtlijnen voor het invullen van (werk-)relaties op het vlak van fair practices, integriteit, duurzaamheid en cultural governance. Tegelijk zetten we verder in op innovatief en dynamisch overleg tussen werkgevers, werknemers en freelancers op elke werkvloer. We engageren ons samen met de vakbonden als actieve partner bij de uitvoering van de huidige VIA-akkoorden 2 en 5 en hun opvolgers.

Kunst en beleid

De kunstensector wil topkwaliteit bieden, dat zit in onze aard. Dat kunnen we ook, als we het partnerschap aangaan met een faciliterende overheid. We willen samen met onze beleidsmakers werken aan zinvolle kaders en overleg dat de sector vooruithelpt. Bijvoorbeeld als het gaat over een kwalitatieve uitvoering van het Kunsten-decreet en het Reglement Publiekswerking van het VAF of door mee na te denken over de afstemming tussen lokaal en

Vlaams beleid. Zo verankeren we kennis van sector en beleid. Dat is ook nodig voor de beoordeling, die enkel kwaliteitsvol kan zijn als ze op expertise stoelt, de verworven sectorcompetenties meeneemt en rekening houdt met de manier waarop de beoordelingskaders in het verleden werden geïnterpreteerd. En natuurlijk willen we niet in een hokje blijven zitten. We gaan op zoek naar kruisbestuivingen, zowel interdisciplinair, als met andere sectoren.

Kunst en internationalisering

We zijn een graag geziene gast in internationale huizen, in Europa en daarbuiten. De hoge mate van buitenlandse erkenning voor ons artistieke aanbod bepaalt mee onze kracht. We zijn vastberaden om onze sterke internationale positie te blijven verzilveren.

Kunst en infrastructuur

Kunstinfrastructuur is er voor iedereen. Iedereen is er welkom. Niet meer dan logisch dat we willen dat onze huizen onze openheid, ons vakmanschap en onze artistieke expertise uitstralen. We zetten onze kennis van en ervaring met artistieke infrastructuur graag in bij de ontwikkeling van een visionair masterplan infrastructuur. Tegelijk brengen we onze kunst tot in het hart van de gemeenschap, in elk hoekje van de openbare ruimte.

Over oKo

Overleg Kunstenorganisaties (oKo) is de belangenbehartiger, werkgeversfederatie en netwerkorganisatie van professionele kunstenorganisaties in Vlaanderen en Brussel. 220 leden die zich toeleggen op creatie, productie, spreiding en ondersteuning van of die bijdragen tot participatie aan kunst zijn verenigd in oKo. Ze zijn actief binnen diverse disciplines en werkvormen: audiovisuele kunsten, beeldende kunsten, kunsteducatie, muziek, podiumkunsten en sociaal-artistiek werk. Door zich te verenigen in het oKo-netwerk, willen de organisaties samen opkomen voor de belangrijke positie van de kunsten in onze hedendaagse samenleving. Ze wisselen informatie uit en delen kennis over zowat alle aspecten van de artistieke en zakelijke bedrijfsvoering. Gezamenlijk nemen ze standpunten in om correcte werk- en arbeidsvoorwaarden, een goed kunstenbeleid en een gunstig sociaal klimaat te bewerkstelligen.

Overleg Kunstenorganisaties
Saintelettesquare 19, 1000 Brussel
02 203 62 96

www.overlegkunsten.org